

**VEDECKÁ KONFERENCIA ASUBJEKTÍVNA
FENOMENOLÓGIA JANA PATOČKU A DEJINY FILOZOFIE**

Na FF UPJŠ v Košiciach sa 18. júna 2008 uskutočnila vedecká konferencia venovaná filozofickému odkazu Jana Patočku. Názov konferencie *Asubjektívna fenomenológia Jana Patočku a dejiny filozofie* korešponduje s vedeckovýskumnou úlohou VEGA 1/4679/07 a predznamenal celkové zameranie tohto odborného stretnutia, ktoré organizačne pripravila Katedra filozofie a dejín filozofie na FF UPJŠ v Košiciach. Konferenciu otvoril a viedol vedúci projektu VEGA Pavol Tholt, ktorý zdôraznil, že ide o prvú konferenciu tohto typu na ešte stále novom odbornom pracovisku filozofie a dejín filozofie, a poprial spoločnému stretnutiu plný vedecký úspech.

Konferencia bola tematicky rozdelená do troch blokov, z ktorých prvý bol venovaný Patočkovej filozofii a asubjektívnej fenomenológii v kontextoch dejín filozofie. Ďalšie príspevky boli orientované skôr problémovo, na niektoré stránky a otázky súvisiace so systematickou filozofiou (na problém *prírodného sveta*, *filozofiu dejín*, resp. *úlohu mýtu* v ranej etape ľudských dejín, resp. na problém *slobody*). Záverečné vystúpenie Pavla Tholta bolo načrtnutím zmyslu a smerovania celej výskumnej úlohy, a to cez priblíženie východísk a cieľov J. Patočku pri koncipovaní projektu *asubjektívnej fenomenológie* v širších kontextoch jeho modelu *nemetafyzickej* filozofie.

Prvý blok prednášok otvoril Vladimír Leško. Jeho vystúpenie priblížilo Patočkovu koncepciu filozofie dejín filozofie. Upozornil, že Patočka patril medzi prvých, ktorí tento termín – filozofia dejín filozofie – v českej a slovenskej filozofii používali a jasne si uvedomovali, že dejiny filozofie sa pod vplyvom nemeckej klasickej filozofie stali nielen organickou súčasťou filozofie, ale aj jednou z dominantných filozofických disciplín. Upriamil tak pozornosť aj na vzťah Patočkovej filozofie k Hegelovej filozofii všeobecne, nielen k jeho dejinám filozofie. Referujúci zároveň vyjadril presvedčenie, že rozhodujúci Patočkov filozofický odkaz treba hľadať v prednáške *Platón a Európa*, kde sa český mysliteľ vo vzťahu k Platónovej filozofii (a v istom zmysle k európskej filozofii všeobecne) vyslovuje, že to hlavné v dejinách filozofického myslenia je zakódované vo forme etického konceptu ľudského vzťahovania sa k svetu.

Na vystúpenie V. Leška bezprostredne nadviazal Peter Nezník v referáte *Leibniz, Patočka a dejiny filozofie*. V zaujímavom koncipovanom príspevku porovnával nielen filozofický odkaz oboch spomínaných filozofov, ale aj ich filozofické a osobné osudy v premenách času, ako aj ich ľudské a ľudsky angažované postoje v týchto premenách. Vyjadril presvedčenie, že Patočka nedokázal svojimi životnými zástojmi prekročiť geniálneho Leibniza, ktorý podľa jeho názoru vždy zastával otvorene angažované politické, náboženské a mravné postoje. V závere P. Nezník upriamil pozornosť na Sokratov filozofický odkaz, ktorý sa stal pre Patočku dominantným a ktorý premietol aj do svojej *filozofie ako konceptu starostlivosti o dušu*. V prvom bloku konferencie odzneli ďalej príspevky Milovana Ješiča *Patočkova recepcia Descartovej filozofie v 30. rokoch 20. storočia* a Ivana Vinjara *Patočkova kritická interpretácia G. Berkeleyho*.

V nasledujúcom bloku ako prvý odznel príspevok Zuzany Hamzovej *Idea fenomenológie a problém prírodného sveta v kontextoch asubjektívnej fenomenológie J. Pa-*

točku; nasledoval príspevok Štefana Juska *Asubjektívna fenomenológia a mýtus noci a dňa* a Róberta Stojku *Asubjektívna fenomenológia J. Patočku v kontextoch filozofie dejín*.

Z. Hamzová vo svojom príspevku priblížila vývoj fenomenológie a jej metódy vo filozofickom odkaze J. Patočku, naznačila postupné dotváranie štruktúr prirodzeného sveta, a to v súvislosti s postupným Patočkovým prehodnocovaním pôvodnej transcendentálnej fenomenologickej metódy, ktoré vyústilo jednak do výzvy na premenu fenomenológie na asubjektívnu fenomenológiu, ako aj do zmeny súvisiacej s chápaním problému prirodzeného sveta. Prostredníctvom analýzy mýtu sa nasledujúci referujúci Š. Jusko pokúsil priblížiť *asubjektívno* a jeho prítomnosť vo filozofickej koncepcii Jána Patočku. Referát R. Stojku bol orientovaný na predpoklady vnímania a chápania dejinnosti a napokon aj samotnej filozofie dejín u Patočku, ako aj na východiská, ktoré viedli českého mysliteľa ku koncepcii asubjektívnej fenomenológie.

V diskusii zameranej na problematiku formovania a postupného dotvárania konceptu Patočkovej asubjektívnej fenomenológie sa účastníci konferencie vyjadrili najmä k nevyhnutnosti uvedomenia si problémových miest, ktoré sú nevyhnutne späté s koncipovaním nového fenomenologického prístupu vo filozofickom projekte J. Patočku.

V poslednom bloku referátov odznel najprv príspevok Kataríny Törökovej *Problém slobody vo filozofickom odkaze Jána Patočku a Richarda Rortyho*. Referujúca vyzdvihla vplyv vonkajších spoločenských pomerov a v súvislosti s tým aj protikladné vnímanie princípov liberalizmu, obzvlášť slobody človeka u oboch mysliteľov. Poukázala na to, že základný rozdiel v pohľade na slobodu medzi Patočkom a Rortym spočíva najmä v Patočkovom odmietnutí chápania slobody len ako niečoho, čo je z hľadiska evolúcie a aj z hľadiska dejín a dejinného vývoja len *náhodné*. Zároveň vyzdvihla, že Rortyho chápanie slobody bolo v neposlednom rade ovplyvnené aj jeho pozitívnym postojom a hlásaním postmetafyzickej kultúry, ktorú vnímal hlavne ako „básnickú kultúru“, v ktorej niet miesta pre imperatív *spoločný* pre náboženstvo a metafyziku.

Záverečné slovo na konferencii patrilo Pavlovi Tholtovi, ktorý vo svojom príspevku *Asubjektívna fenomenológia a metafyzika* poukázal na Patočkov filozofický odkaz v podobe asubjektívnej fenomenológie, pričom položil otázku, ktorú považuje za kľúčovú: Prečo sa Patočka tak vytrvalo vracal k problému *možnej* asubjektívnej fenomenológie a na čo mala a má táto fenomenológia slúžiť?

V príspevku sa referujúci rámcovo sústredil na posledných 25 rokov Patočkovho života a jeho filozofickej tvorby, vymedzil ich ako obdobie, ktoré začína napísaním state *Negatívny platonizmus* (1953) a končí jeho poslednou veľkou prednáškou a prácami *Platón a Európa* (1973) a *Kacírske eseje o filozofii dejín* (1975). Tieto roky predstavujú až do dnešných dní fundamentálne podložie pre výskum vytvárania a formovania konceptu asubjektívnej fenomenológie.

Pochopenie Patočkovho konceptu asubjektívnej fenomenológie spojil referujúci s dvoma jeho ideami, ktoré považuje za východiskové: s ideou potreby vybudovať *nemetafyzickú* filozofiu, ktorá by zároveň nebola a priori *antimetafyzická*, ako aj s ideou *negatívneho platonizmu* ako možnej platformy takejto filozofie. Projekt asubjektívnej fenomenológie a jeho formovanie spája Pavol Tholt s výraznou tendenciou naznačenou Patočkom už v stati *Negatívny platonizmus*, a to so snahou hľadať riešenie problémov a filozofických otázok nielen cez jedno krídlo filozofie, a to cez racionalitu, ale aj cez krídlo

druhé, navonok a zdanlivo *mystické*, lebo filozofia využíva aj iné spôsoby myslenia, nie len *analytické* racionálne myslenie. Práve toto druhé, *mystické* krídlo filozofie odкрýva dimenziu myslenia, ktorú možno nazvať asubjektívnou. *Asubjektívno* potom predstavuje podľa referujúceho prvotné nahliadnutie, schopnosť odkryť to, čo nie je bezprostredne dané ani v zmysloch, ani v rozume, ale čo je dané v *predporozumení*; to je nám vnútorne dané a odкрýva sa *vo svete nášho života*. Referujúci vidí v asubjektívnej fenomenológii možnosti, ktoré sa nevyčerpávajú ani vedou, ani analytickou filozofiou, možnosti, cez ktoré sa pre človeka stáva *vnútorne dostupným* tajomstvo, uprostred ktorého žijeme, ktoré je v nás. Následná diskusia už len potvrdila, že podnety naznačené P. Tholtom je potrebné premyslieť a organicky začleniť aj do celostného riešenia vedecko-výskumného projektu *VEGA*.

Zuzana Hamzová

Mgr. Zuzana Hamzová
Katedra filozofie a dejín filozofie FF UPJŠ
Petzvalova 4
040 01 Košice
SR
e-mail: zuzana.hamzova@upjs.sk

SPRÁVA Z MEDZINÁRODNEJ KONFERENCIE

Johannes Duns Scotus 1308 – 2008. Filozofické pohľady na jeho dielo. Medzinárodná vedecká konferencia 5. – 9. novembra 2008, Bonn – Köln.

Právom môžeme povedať, že rok 2008 je rokom Jána Dunsu Scota, ktorého 700. výročie úmrtia sa pripomína aj organizovaním vedeckých konferencií lokálneho i medzinárodného významu. V dňoch od 5. do 9. novembra 2008 sa na pôde Univerzity v Bonne konala medzinárodná konferencia k filozofickým perspektívam diela Jána Dunsu Scota pod vedením Ludgera Honnefeldera. Táto konferencia bola pokračovaním dvoch tohtoročných konferencií venovaných Dunsovi Scotovi (New York, Oxford), po ktorej bude nasledovať ešte konferencia v Štrasburgu.

Konferencia sa začala 5. 11. večer príhovorom Ludgera Honnefeldera a dekana Filozofickej fakulty Univerzity v Bonne Günthera Schultza. Pokračovala informovaním o stave edícií Scotových diel. Barnaba Hechich OFM informoval o stave *Editio Vaticana* a Timothy Noone o stave edície *Opera Philosophica*.

Nasledujúci deň sa pokračovalo v prednáškach, ktoré sa týkali najmä Scotovej metafyziky (epistemologické predpoklady Scotovej metafyziky, náuka o transcendentáliách a o univocite súcna). Doobeda vystúpili so svojimi príspevkami **Rega Wood**: *Predmet metafyziky ako vedy (The Subject of the Science of Metaphysics)*; **Michal Chabada**: *Ontologicko-epistemologické zakotvenie objektívnych pojmov podľa Jána Dunsu Scota (Ontologisch-epistemologische Verankerung von objektiven Begriffen nach Johannes Duns Scotus)*; **Giorgio Pini**: *Duns Scotus o poznávaní esencií (Duns Scotus on the Cognition of Essences)*; **Gerhard Leibold/Hans Kraml**: *Problémy textu a tradovania diela Reportata Parisiensia Jána Dunsu Scota (Text- und Überlieferungsprobleme der Reportata Pari-*